मानव अधिकार स्थितिसूचक

वर्ष ६, अङ्क १
असार २०७४

मानव अधिकार अवस्था विश्लेषण

मानव अधिकारको अवस्था बारे जानकारी दिने उद्देश्यले अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) काठमाडौँ कार्यालयअन्तर्गत रहेका *धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, सिन्धुली, रामेछाप, दोलखा, रौतहट, बारा, पर्सा, चितवन, मकवानपुर, भक्तपुर, ललितपुर, काभ्रे, काठमाडौँ, धादिङ, सिन्धुपाल्चोक, नुवाकोट* र *रसुवा* जिल्लामा सन् २०१७ जनवरीदेखि जुन अर्थात ६ महिनामा भएका मानव अधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतीका घटनाहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण यस प्रतिवेदनमा गरिएको छ। नागरिक तथा राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारको सम्मानजनक उपभोग गर्न पाउनु नागरिकको मानव अधिकार हो।

जिल्ला प्रतिनिधिहरूले मानव अधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतीका घटनाहरू सङ्कलन गरी पठाउँछन्, र सोही घटनाको आधारमा यो प्रतिवेदन तयार पारिएको हो। नेपाल पक्ष राष्ट्र भएका मानवअधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू मध्ये ६ ठूला महासन्धिमा आधारित भई सङ्कलन गरिएको सूचनाका आधारमा शीर्षक विभाजन गरी मानवअधिकार अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ।

जिल्लामा भएका मानव अधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतीका घटनाहरूका बारेमा सरोकारवाला निकायहरूसँग छलफल गरी यसप्रति जवाफदेही बनाउने, पीडितलाई न्याय र पीडकलाई कानुन अनुसार कारबाहीका लागि पैरवी गर्ने र मानव अधिकारसम्बन्धमा जनचेतजना फैलाउने र मानव अधिकारको अवस्थामा सुधार ल्याउनका लागि सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले यस प्रकारका प्रतिवेदन प्रकाशन गरिदै आएको छ।

सन् २०१७ जनवरी देखि जुनसम्मको अवधिमा ३ सय ८४ घटनामा ५ सय ४७ जना पीडित भएको इन्सेकले अभिलेख गरेको छ। जसमा राज्यपक्षबाट ३४ महिला सहित १ सय ५३ जना पीडित भए। जसमध्ये दोलखाको सत्यश्वर माविको मतदान केन्द्रमा प्रहरीको

गोलीबाट मेलुङ गाउँपालिका–१ का ३२ वर्षीय नहकुल भुजेलको मृत्यु भयो । त्यस्तै काभ्रे जिल्ला नमोबुद्ध नपा–४ मेथिनकोट निवासी २६ वर्षीय राम भनिने नमराज पाठकको सुरक्षाकर्मीको गोली लागी मृत्यु भयो। माओवादी केन्द्रको कार्यकर्ताको कुटपिटबाट दोलखा जिल्ला गौरिशङ्कर गाउँपालिका–१ हुप्पा निवासी एमाले कार्यकर्ता ३३ वर्षीय कूलबहादुर तामाङको मृत्यु भयो। कुटपिटका घटनामा ४ महिला सहित १३ जना र अभिव्यक्ति, गिरफ्तारी घटनामा १ सय १९ र भेला हुने तथा सङ्गठित हुने अधिकारबाट १ महिला सहित २६ जना पीडित भए।

त्यस्तै गैरराज्य पक्षबाट ३ सय २२ महिला सहित ३ सय ९८ जना पीडित भए। जसमा १६ महिला सहित ३१ जनाको हत्या भएको तथ्याङ्क इन्सेकमा अभिलेख छ। ६ महिनाको अवधिमा महिला अधिकारका घटनामा २ सय १६ महिला पीडित भएको घटना इन्सेकमा अभिलेख छ। जसमध्ये बलात्कारका घटनामा २३, बलात्कार प्रयास घटनामा १५, बेचविखनका घटनामा ४, बहुविवाह घटनामा २६ र कथित बोक्सीको आरोपमा ५ जना पीडित भएको घटना इन्सेकले अभिलेख गऱ्यो । परिवारजनबाटै यो ६ महिनाको अवधिमा सात जना महिलाको हत्या भयो।

यस अवधिमा बालअधिकारका घटनामा ७६ जना बालिका पीडित भए । जसमध्ये बलात्कार घटनामा ४३, यौन दुर्व्यवहारका घटनामा २९ र बालिका बेचबिखन घटनामा दुई बालिका पीडित भएको तथ्याङ्क इन्सेकमा अभिलेख छ । यो अवधिमा सिन्धुलीमा १० वर्षीया एक र चितवनमा १० र ११ वर्षीया दुई गरी तीन जना बालिकाको बलात्कारपछि हत्या भयो। जातीय छुवाछूतका घटनामा यो अवधिमा एक महिला सहित दुई जना पीडित भए।

घटनाका प्रकारअनुसार पीडित सङ्ख्या (जनवरी–जुन २०१७)

घटनाका प्रकार	गैरराज्यपक्षबाट			राज्यपक्षबाट		
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
अपहरण		३	३			
गिरफ्तारी				२९	९०	११९
कुटपिट	४	११	१५	४	१३	१७
बाल अधिकार	७६		७६			
अमानवीय व्यवहार		८	८			
घाइते	८	३२	४०	१	१४	१५
हत्या	१६	१५	३१		२	२
सबै प्रकारका जातीय विभेद	१	१	२			
धम्की	१	६	७			
महिला अधिकार	२१६		२१६			
जम्मा	३२२	७६	३९८	३४	११९	१५३

मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मानवअधिकार : छ महिनाका प्रतिनिधिमूलक घटना

(२०७३ पुस १७ तदनुसार जनवरी २०१७ देखि ०७४ असार १६ जुन २०१७ सम्म)

नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार
सम्मानित रूपले बाँच्ने अधिकार
हत्या
राज्यपक्षबाट

दोलखा

मेलुङ गाउँपालिका-१ का ३२ वर्षीय नहकुल भुजेलको २०७४ वैशाख ३१ गते सत्यश्वर माविको मतदान केन्द्रमा प्रहरीको गोलीबाट मृत्यु भयो। मतदान भइरहेको समयमा बुथ कब्जामा लिई मतपत्र च्यातेको र प्रहरी माथि नै कुटपिट गर्न खोज्दा हवाई फायर गर्दा गोली लागेको प्रहरीले जनायो। प्रहरीको गोलीबाट सोही ठाउँका ४१ वर्षीय निर्मलकुमार कोइराला, ३२ वर्षीय रोशन भुजेल, १८ वर्षीय बुढाराज बस्नेत, प्रविन बस्नेत, गुणराज बस्नेत, उद्धव बुढाथोकी, २८ वर्षीय भुवन थापा, चिरञ्जिवी ठकुरी, ३३ वर्षीय घलेन्द्र बहादुर बुढाथोकी, प्रकाश खत्री र मनहरी बुढाथोकी घाइते भए। घाइते उनीहरूलाई तत्काल हेलिकप्टरबाट उपचारका लागि काठमाडौँ लगिएकोमा महाराजगञ्जस्थित शिक्षण अस्पतालमा उपचार भयो।

प्रहरीको गोली लागी मृत्यु भएका दोलखा जिल्ला मेलुङ गाउँपालिका-१ का नहकुल भुजेल

काभ्रे

नमोबुद्व नपा-४ मेथिनकोट निवासी २६ वर्षीय राम भनिने नमराज पाठकलाई ०७४ वैशाख ३० राती घरको आँगनमा कुरा गरीरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले गोली हानी हत्या गरे। घटनापछि त्यहाँ पुगेको सशस्त्र प्रहरीको टोलीले उनलाई सशस्त्र प्रहरीकै गाडीमा राखेर धुलिखेल अस्पतालमा उपचार गर्न ल्याएपछि अस्पतालले मृत्यु भइसकेको जनायो। नेवि सङ्घका अध्यक्ष रहेका उनका दाजु र उनी स्वतन्त्र विद्यार्थी यूनियनको निर्वाचनपछि

सुरक्षाकर्मीको गोली प्रहारबाट मारिएका काभ्रे जिल्ला नमोबुद्ध नपा-५ मेथिनकोटका राम भनिने नमराज पाठक

निश्क्रिय थिए। मृतक स्थानीय निर्वाचनमा नयाँ शक्तिका उपप्रमुख उम्मेर कुमार दाहालको प्रचार-प्रसारमा संलग्न थिए। स्थानीयले दुई पटक गोली चलेको सुनेको बताए। सशस्त्र प्रहरीले भने उक्त घटना मोटरसाइकलमा आएका व्यक्तिहरूले घटना गराएर भागेको बतायो। तर, पीडित परिवारले भने सशस्त्र प्रहरीले नै गोली हानेको आरोप लगाएको छ।

प्रहरीको गोली प्रहारबाट घाइते भएका दोलखा जिल्ला मेलुङ गाउँपालिका-१ का भुवन थापा । घाइतेको अवस्थाको बारेमा काठमाडौँस्थित टिचिङ अस्पतालमा जानकारी लिँदै इन्सेक केन्द्रीय कार्यालयका व्यवस्थापन प्रमुख प्रेमप्रसाद पराजुली र इन्सेक मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका क्षेत्रीय संयोजक कृष्ण गौतम

गैरराज्यपक्षबाट

दोलखा

दोलखा जिल्ला गौरिशङ्कर गाउँपालिका-१ हुप्पा निवासी एमाले कार्यकर्ता ३३ वर्षीय कूलबहादुर तामाङलाई ०७४ वैशाख २६ गते राती सोही गाउँपालिका वडा नम्बर २ जुँगु स्थित श्री निलकण्ठेश्वर उच्च माध्यमिक विद्यालयको प्राङ्गणमा नेकपा माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ताले कुटपिट गरी हत्या गरेको भन्दै मृतकको बुबा गोरे तामाङले माओवादी केन्द्रकी नेतृ देवी खड्का,

नेकपा माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ताले कुटपिट गरी हत्या गरिएका दोलखा जिल्ला गौरीशङ्कर गाउँपालिका-१ का कुलबहादुर तामाङ

गङ्गा कार्की, विशाल खड्का सहित ३९ जना विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय चरिकोटमा ०७३ वैशाख २७ गते किटानी जाहेरी दिए। बेलुकी स्थानीय लक्षु जिरेलको होटल (जस्ताको कटेरो) मा बसिरहेको समयमा माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ताहरूले घर घेरा हाली ढुङ्गामुडा गरेपछि भाग्दा विद्यालयका चउरमा चारैतिरबाट घेरा हाली बसेका आरोपितहरूले खुकुरी, भाला, ढुङ्गाले टाउको, जिउमा हानी हत्या गरेको पीडित परिवारको आरोप छ।

नेकपा माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ताहरूको कुटपिटबाट घाइते भएका दोलखा जिल्ला गौरीशङ्कर गाउँपालिका- २ का दिलबहादुर बुढाथोकी

सोही दिन आरोपित माओवादी केन्द्रका नेता खड्का सहितको समूहले गौरीशङ्कर गाउँपालिका-२ निवासी निलकण्ठेश्वर उच्चमाविका शिक्षक ५६ वर्षीय दिलबहादुर बुढाथोकीलाई घरमा खाना खाइरहेको अवस्थामा फोन गरी केही छलफल गर्नुछ छिटै आउनुस् भनी बोलाई निलकण्ठेश्वर उच्चमाविको केही तल सडक हुँदै आउँदै गर्दा पीडित बुढाथोकीलाई सडकबाटै कुटपिट गर्दै विद्यालयको चउरमा ल्याई खुकुरी र खुडा लगायतले हानी घाइते बनाए। बुढाथोकीलाई स्थानीयवासी र प्रहरीको सहयोगमा उपचारका लागि त्रिविवि शिक्षण अस्पताल काठमाडौँ सोही दिन राती लगिएको थियो। २०७४ वैशाख २७ गते आरोपित मध्येका नौ जनालाई प्रहरीले गिरफ्तार गरेकोमा ०७४ जेठ २६ गते साधारण तारेखमा रिहा गरियो। घटनाका अन्य आरोपित फरार छन्।

गोली/विस्फोटक पदार्थद्वारा घाइते

राज्यपक्षबाट

दोलखा

तामाकोशी गाउँपालिका-५ की ४५ वर्षीया लिला खड्का २०७४ वैशाख ३१ गते जनजागृति माविको मतदान केन्द्रमा प्रहरीको गोलीबाट घाइते भइन्। मतदान केन्द्रमा मतदान भइरहेको समयमा नेकपा माओवादी केन्द्र, नेपाली काङ्ग्रेस र नेकपा एमालेका कार्यकर्ता बीच झगडा भई मतदान गर्न अबरोध गर्न खोज्दा प्रहरीले झडपलाई नियन्त्रणमा लिन खोज्दा हवाइफायर गरेको थियो। प्रहरीले हवाइफायर गर्दा गोली पीडित महिलाको तिघ्रामा लागेको थियो। पीडित महिलाको किर्नेटार स्वास्थ्य चौकीमा उपचार भयो।

चितवन

स्थानीय तहको पहिलो निर्वाचनमा भरतपुर महानगरपालिका-११ मा नेकपा मालेका तर्फबाट वडा अध्यक्ष पदका उम्मेदवार ५२ वर्षीय कृष्णबहादुर कुमाल प्रहरी तालिम केन्द्रका प्रहरीले वैशाख १७ गते दिउँसो २ बजे चलाएको गोली लागेर घाइते भए। कोखामा गोली लागेको कुमालको उपचार नारायणी सामुदायिक अस्पतालमा भएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय चितवनले जनायो। जङ्गल नजिक चौतारामा बसिरहेका कुमाललाई गोली लागेको पीडितका आफन्त रञ्जित कुमालले बताए। भरतपुर महानगरपालिका-११ बसेनी फायरिङ रेञ्जमा जुनियर प्रहरी अधिकृत शिक्षालय भरतपुरको प्रहरी जवान आधारभूत तालिम प्रथम समूहको एसएलआर राइफलबाट फायरिङ् भइरहेको अवस्थामा भुतपूर्व प्रहरी सहायक निरीक्षक समेत रहेका मालेका उम्मेदवार कुमाललाई बायाँ कोखाको छालामा गोली लागी घाइते भएको प्रहरीले जनाएको थियो। घटनाको अनुसन्धान भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय चितवनका एसपी दीपक थापाले बताए।

अन्यबाट

धनुषा

जनकपुर उपमहानगर नपा-७ निवासी विलट साह सर्वोदय मावि सिनुरजोडाका प्राधानान्यापक ५० वर्षीय नरेन्द्र कुमार शर्मालाई ०७४ असार ११ गते विहान विद्यालय जादै गर्दा लक्ष्मीनीयादेखि पश्चिम सिनुरजोडा जाने बाटोमा मोटरसाइकमा सवार हतियारधारी दुई जना अज्ञात व्यक्तिको समूहले गोली प्रहार गर्दा घाइते। बायाँ गालामा गोली लागि घाइते भएका शर्माको जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा उपचार सम्भव नभएपछि हेलिकप्टरबाट थप उपचारको लागि काठमाडौँ स्थित ग्राण्डी अस्पताल लगिएको थियो। प्रअ शर्मा सोही विद्यालयमा कार्यरत रहेका अस्थायी शिक्षक ३५ वर्षीय आनन्दकुमार मण्डलले

अज्ञात समूहले गोली प्रहार गरी घाइते बनाइएका रौतहट जिल्ला वृन्दावन गाउँपालिका-३ का राम एकवाल राय यादव

चलाइरहेको मोटरसाइकमा बसेर विद्यालय गइरहेको समयमा उनीमाथि गोली प्रहार भएको थियो। गोली प्रहारमा संलग्न फरार छन्। प्रहरीले घटनामा संलग्न रहेको आशङ्कामा मोटरसाइकल चालक शिक्षक मण्डललाई मोटरसाइक सहित अनुसन्धानको लागि गिरफ्तार गरेकोमा घटनामा संलग्नता नदेखिएको भन्दै रिहा गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनाएको छ। घटनामा संलग्न व्यक्तिको खोजी कार्य जारी रहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी लालमणि आचार्यले बताए। घटनाका आरोपितको हालसम्म पहिचान हुन सकेको छैन।

रौतहट

बृन्दावन गाउँपालिका-३ निवासी मकवानपुर जिल्लाको डाँडाखर्क स्थित मनकामना माध्यामिक विद्यलायमा कार्यरत शिक्षक ४२ वर्षीय राम एकवाल राय यादवलाई चैत ९ गते बिहान अज्ञात समूहले गोली प्रहार गरी घाइते बनाए। यादव विदामा आफ्नो घर आएका बेला सुतिरहेको समयमा अज्ञात समूहले गोली प्रहार गरेको यादवको परिवारले जनाएको छ। टाउको र ढाडमा गोली लागेर गम्भीर घाइते भएका यादवको हेटौँडा स्थित चुरेहिल अस्पतालमा उपचार भएको ईलाका प्रहरी कार्यालय गरुडाका इन्स्पेक्टर केशव रेग्मीले बताए। घटनाका आरोपित हालसम्म पहिचान हुन नसकेको र घटनाको अनुसन्धान भइरहेको इन्स्पेक्टर रेग्मीले जनाए।

धम्की/कुटपिट

राज्यपक्षबाट

धनुषा

नगराइन नगरपालिका-३ फुलगामा घर भएका १८ वर्षीय रजित मुखिया बीनलाई ०७४ असार ९ गते राती ईलाका प्रहरी कार्यालय फुलगामाका सई धर्मेन्द्र सिंहले कन्चटमा एक थप्पड प्रहार गरेको कारण कानबाट रगत बगेको भन्दै असार १० गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिए। असार ८ गते मुखियाको दाजु भाइ बीच ५ सय रुपियाँको लागि विवाद भएपछि रजित निवेदन दिन ईलाका प्रहरी कार्यालय पुगेका थिए। निवेदन लेखि दिन सई सिंहलाई आग्रह गरेपछि हुँदैन भन्दै कन्चटमा झापड प्रहार गरेको पीडित पक्षको आरोप छ। ईलाका प्रहरी कार्यालयमै बेहोस भएका मुखियालाई प्रहरीले उठाएर उनको घर पुऱ्याएको थियो। बेहोस भएको अवस्थामा घरमा पुऱ्याएका पीडितलाई स्थानीयले पुन: इलाका प्रहरी कार्यालय फुलगामा पुऱ्याएको थियो। पछि प्रहरीले नै एम्वुलेन्स बोलाई उपचारको लागि जनकपुर अञ्चल अस्पताल पुऱ्याएको पीडित पक्षले बताए। सई धर्मेन्द्र एक पक्षीय भएकोले स्थानीयले केही दिनदेखि सिंहलाई सरुवा गरिदिनु पऱ्यो भन्दै आएकोमा त्यसो हुन नसकेपछि हुदै नभएको आरोप सई सिंहमाथि लगाएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी लालमणि आचार्यले बताए। दाजु भाइ बीच झै झगडा गरी प्रहरीलाई फसाउन खोजेको एसपी आचार्यले बताए। स्थानीयबासीले इलाका प्रहरी कार्यालय फुलगामाका सई विरुद्ध नाराबाजी गर्दा प्रहरी र स्थानीय बीच झडप समेत भएको थियो।

गैरराज्यपक्षबाट

धनुषा

नेपाल पत्रकार महासंघका पुर्व कोषाध्यक्ष एवम् रेडियो जनकपुरको सञ्चालक समितिको अध्यक्ष समेत रहेका जनकपुर उपमहानगरपालिका-८ निवासी ५२ वर्षीय शितल साहलाई ०७३ फागुन ११ गते स्थानीय तह निर्वाचनको विरोधमा जनकपुर बन्दको क्रममा संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले कुटपिट गरी घाइते बनाए। साहलाई पछाडीबाट मधेसी मोर्चाको कार्यकर्ताहरूले ढुङ्गा प्रहार गर्दा उनको टाउकोमा चोट लागेको थियो। साहको जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा उपचार भयो।

पार्टीको कार्यक्रममा सहभागी हुन फागुन १० गत आएका एमालेका नेता बामदेव गौतम एमाले नेता रघुविर महासेठको घरमा बसेको बेला मोर्चाका नेता कार्यकर्ताहरूले फागुन ११ गते बिहानैदेखि घेराउ गरेपछि एमाले र मोर्चाका कार्यकर्ता बीच झडप भएको थियो। दुवै तर्फबाट ढुङ्गा मुढा भएपछि सद्भावना पार्टीका गाउँ इकाइ कमिटी रघुनाथपुरका अध्यक्ष ३५ वर्षीय राजकुमार साह र रा.रा.ब. क्याम्पस जनकपुर विद्यार्थी मञ्चका उपाध्यक्ष २२ वर्षीय कुलदिप साह र एमालेका कार्यकर्ता लालबहादुर लहेरी घाइते भए। राजकुमारको खुट्टामा, कुलदिपको निधार र लालबहादुको कानमा चोट लागेको थियो। उनीहरूको जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा उपचार भयो।

प्रहरीले नेता गौतमलाई स्कर्टिङ गरी एयरपोर्ट पुऱ्याउने क्रममा मधेसी मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले मोर्चाका जिल्ला नेताहरूको आदेशमा पत्रकार साहमाथि आक्रमण गरेको प्रत्येक्ष दर्शीहरूले बताए। जिल्ला स्तरीय मानव अधिकार निगरानी समूहका अध्यक्ष एवम् पत्रकार सुरेश यादवले पत्रकार साहलाई मोर्चा कार्यकर्ताको भिडबाट निकालेर बचाउन खोज्दा मोर्चाका कार्यकर्ताले निगरानी समूहका अध्यक्षमाथि समेत आक्रमण गरेका थिए। मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले एमालेका नेता रघुविर महासेठको घरमा ढुङ्गामुढा गरेका थिए।

दुर्व्यवहार

महोत्तरी

बिजलपुरा गाविस-९ निवासी अन्नपूर्ण पोष्ट दैनिकका सम्वाददाता २४ वर्षीय राजकरण महतोलाई ०७३ फागुन ९ गते बर्दिवास स्थित राजस्व अनुसन्धानका कर्मचारी पहल केसीले क्यामरा खोसेर दुर्व्यवहार गरे। घटनाको सन्दर्भमा फागुन १० गते भएको छलफलमा आरोपित केसीले गल्ती स्वीकार गर्दै माफी मागेपछि दुवै पक्ष बव्च मिलापत्रमा टुङ्गिएको इलाका प्रहरी कार्यालय बर्दिवासले जनायो। 'नसोधिकन कार्यालयको र सवारी साधनको फोटो किन खिचेको ?' भन्दै राजस्व अनुसन्धान मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय पथलैया चेक पोष्ट बर्दिबासका नायब सुब्बा केसीले आफ्नो क्यामरा खोसेर दुर्व्यहार गरेको पीडितले आरोप लगाएका थिए। बालुवा लिएर पूर्वबाट पश्चिम आइरहेको एक ट्र्याक्टरको चालकलाई चेक जाँच किन नगराएको र किन बिल नकाटेको भन्दै बा १ झ ९१३१ नम्बरको साइनबोर्ड जडित कार्यालयको सवारीका चालकले बर्दिबास चोकमा हप्काउँदै गर्दा पत्रकार महतोले अनुसन्धान कार्यालयको गाडी र गाडी चालकको फोटो खिचेका थिए।

बारा

कलैया नगरपालिका-५ निवासी नेकपा एमालेका जिल्ला पार्टी कार्यालय सचिव ५३ वर्षीय शङ्कर भट्टराई र सोही नगरपालिका-२ निवासी नेकपा एमालेको कलैया नगर कमिटी सदस्य ५० वर्षीय रामएकवाल पटेललाई कलैयाको मुख्य चोकमा विहान घुमफिर गरिरहँदा संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले २०७३ फागुन २५ गते मुखमा मसो दलेर दुर्व्यवहार गरे। यसअघि फागुन २३ गते साँझ एमालेको कार्यालयमा मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले आगजनी गरेका थिए। प्रहरी तत्कालै घटनास्थलमा पुगेर क्षति हुनबाट जोगाएको थियो।

कलैया नगरपालिका-१२ निवासी नेकपा एमालेको भातृ सङ्गठन युवा सङ्घ नेपालको नारायणी अञ्चल सचिवालय सदस्य ३८ वर्षीय अलिराज हवारीलाई २०७३ फागुन २४ गते संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चाका कार्यकर्ताहरूले मसो दल्ने प्रयास गरे। कलैयाको भरत चोकस्थित चिया पसलमा बसिरहँदा आठ देखि १० जनाको सङ्ख्यामा रहेका युवाको समूहले कालोमोसो दल्ने तयारी गर्दै दुर्व्यवहार गरेको पीडित हवारीले बताए।

रौतहट

नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक सङ्गठन रौतहटका जिल्ला अध्यक्ष ४७ वर्षीय मणिशङ्कर निधिलाई ०७३ फागुन २३ गते साँझ मधेशी मोर्चाका कार्यकर्ताले मोसो दलेर दुर्व्यवहार गरे। जिल्ला सदरमुकाम गौरस्थित वीपी चोकबाट मोटरसाइकलमा आफ्नो निवासतर्फ गइरहेका निधिलाई मोर्चाका दुई जना कार्यकर्ताले मोटरसाइकल रोकी अनुहार र शरीरमा मोबिल खन्याएर भागेको नेकपा एमालेका जिल्ला सचिव लक्ष्मण रेग्मीले बताए। निधि एमालेको मेची महाकाली कार्यक्रमको प्रचार प्रसारको काममा रहेको एमालले जनाएको छ।

भक्तपुर

दोलखा जिल्ला शैलुड गाउँपालिका-३ मागापौवा घर भई भक्तपुर सुर्यविनायक बस्ने कान्तिपुर दैनिकमा कार्यरत पत्रकार २९ वर्षीया लीला श्रेष्ठ, मध्यपुर ठिमी निवासी राससका फोटो पत्रकार ४२ वर्षीय रत्नकृष्ण श्रेष्ठ, भक्तपुर सुर्यविनायक नपा-१ सिरुटार निवासी राससका पत्रकार ४० वर्षीय रमेश गिरी र मध्यपुर थिमि निवासी मिडिया एमपिका पत्रकार ३२ वर्षीय सुदिपकुमार पौडेललाई ०७४ जेठ २७ गते स्थानीयले धम्की दिनुका साथै हातपात तथा दुर्व्यवहार गरेको पीडितले बताए। मध्यपुर थिमी नगरपालिका-३ र सूर्यविनायक नगरपालिका-३ बालकोटको सिमानामा रहेको हनुमन्ते खोलाको धार जेठ २६ गते मध्यराति स्काभेटर र डोजर लगाएर परिवर्तन गराइएको घटनाको समाचार सङ्कलन गर्न पुगेका पत्रकारहरूलाई स्थानीयले दुर्व्यवहार गरेका थिए। खोलाको

धार परिवर्तन गराउने पक्षले पत्रकारका क्यामेरा तथा मोबाइल खोसेर फुटाउने तथा फुटेज डिलिट गर्ने प्रयास गर्दै समाचार नलेख्न धम्की दिएका थिए। भक्तपुरको हनुमन्ते खोलाको धारलाई रातारात परिवर्तन गराइएपछि मध्यपुर थिमी र बालकोटका स्थानीय बिच झडप समेत भएको थियो।

नुवाकोट

नेपाल टेलिभिजन र अन्नपूर्ण मिडिया नेटवर्कका नुवाकोट प्रतिनिधि ३६ वर्षीय देवचन्द्र भट्टलाई ०७४ वैशाख २६ गते साँझ प्रहरीले अपशव्द प्रयोग गर्दै क्यामेरा फुटालिदिने भन्दै क्यामेरा खोस्ने प्रयास गरे। जिल्ला निर्वाचन कार्यालय अगाडि मुख्य सडकमै सुरक्षामा खटिएका एक दर्जन प्रहरीका अगाडि वा १ ज ९०८४ नम्वरको माइक्रोवस तोडफोड गरिएपछि समाचार सङ्कलन तथा तस्वीर खिच्दा सुरक्षामै खटिएका महिला प्रहरी हवल्दार शारदा खरेल र महिला प्रहरी जवान सुस्मिता श्रेष्ठले आफूलाई गालीगलौज र पत्रकारिताप्रति अनर्गल टिकाटिप्पणी गर्दै क्यामेरा खोस्ने प्रयास गरेको पत्रकार भट्टले बताए। भट्ट नेपाल पत्रकार महासङ्घका केन्द्रीय पार्षद तथा प्रेस चौतारी नेपालका केन्द्रीय सदस्य हुन्। उनले नेपाल पत्रकार महासङ्घ केन्द्रीय समिति, प्रेस चौतारी नेपाल केन्द्रीय समिति, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, मध्य क्षेत्रिय प्रहरी कार्यालय हेटौंडा, जिल्ला प्रशासन कार्यालय नुवाकोट, जिल्ला प्रहरी कार्यालय नुवाकोटमा दोषी प्रहरीलाई कारबाहीको माग गर्दै मौखिक उजुरी दिए। वैशाख २७ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा एसपी देवबहादुर बोहोराले आरोपित प्रहरीलाई पीडितसँग माफी माग्न लगाए।

झडप

धनुषा

माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ता र फोरम लोकतान्त्रिकका कार्यकर्ता बीच ०७४ असार २ गते साँझ विद्यालयको जग्गामा गाई भैसी बाध्नको लागि भएको विवादमा सवैला नपा-१० खरिहानी गाउँमा दोहोरो झडप भयो। झडपमा सोही ठाउँका माओवादी केन्द्रका ५० का अब्दुल मन्सुर, ४१ वर्षीय फरमान धुनिया, ३८ वर्षीय रहिम मनसुर, १९ वर्षीय समसार धुनिया, ७० वर्षीय हकिम धोवी, ६३ वर्षीय सोवराती मन्सुर, ५० वर्षीय सफिद धुनिया, ३५ वर्षीय इदमोहमद मन्सुर, ५५ वर्षीय अलिमन धुनिया घाइते भए। घाइते उनीहरूको जनकपुर अंचल अस्पतालमा उपचार भयो। घटनाको अनुसन्धान भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनाए पनि अनुसन्धान प्रक्रिया अगाडि बढाइएन।

रामेछाप

माओवादी केन्द्र र नेकपा एमालेका कार्यकताहरू बीच दोरम्बा गाउँपालिका-४ गौश्वाराको खारपानीमा ०७४ वैशाख २९ गते स्थानीय तहको पहिलो निर्वाचनको प्रचार प्रसारको क्रममा झडप हुँदा माओवादी कार्यकर्ता सोही ठाउँका २६ वर्षीय तुलबहादुर थापा, २८ वर्षीय हिराबहादुर थापा र २७ वर्षीय जीतबहादुर थापा मगर, २४ वर्षीया देवीमाया थापामगर, २७ वर्षीय हेमबहादु थापामगर र २९ वर्षीय लोकबहादुर थापामगर घाइते भए। घाइतेहरूलाई ०७४ वैशाख ३० गते बिहान हेलिकम्पटर मार्फत काठमाडौँ लगि उपचार गरिएको रामेछापका प्रहरी प्रमुख कुमुद ढुङ्गेलले बताए। घटनामा संलग्न भएको आरोपमा प्रहरीले एमाले कार्यकर्ताहरू सोही ठाउँको २७ वर्षीय होमबहादुर थापामगर, २९ वर्षीय दिपबहादुर थापामगर र २८ वर्षीय बेयबहादुर थापामगरलाई वैशाख २९ गते गिरफ्तार गरेकोमा निर्वाचनको भोलिपल्ट अर्थात जेठ १ गते रिहा गरिएको प्रहरीले जनायो।

रौतहट

संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चाका कार्यकर्ता र प्रहरी बिच फागुन १५ गते रौतहटको सदरमुकाम गौरमा झडप हुँदा प्रहरीको लाठी चार्जबाट गम्हरिया विर्ता गाविस घर भएका नन्दकिशोर पटेल र समाचार सङ्कलन गर्न गएका द हिमालयन टाइम्सका सम्वाद्दाता प्रभातकुमार झा घाइते भए। प्रदर्शनकारीको ढुङ्गा प्रहारबाट प्रहरी जवान रामविनय यादव घाइते भएका थिए। घाइते नन्दकिशोर पटेलको टाउको फुटेकाले उनको गौर अस्पतालमा उपचार भयो भने पत्रकार झा र प्रहरी जवान यादवको स्थानीय स्वास्थ्य क्लिनिकमा उपचार भयो। पूर्व प्रधानमन्त्री एवम् नेकपा एमालेका बरिष्ठ नेता माधवकुमार नेपालले जिल्ला सदरमुकाम गौरमा पार्टी कार्यकर्ता भेला तथा पार्टी प्रवेश कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्न गौर आउने कार्यक्रम राखेपछि मोर्चाले बिहानैदेखि गौरका विभिन्न स्थानमा टायर बालेर अवरोधको प्रयास गरेको थियो। दिउँसो १ बजेको समयमा नेता नेपाल सदरमुकाम प्रवेश गर्न लाग्दा मोर्चाका कार्यकर्ताले कालो झण्डा देखाउँदै विरोध प्रदर्शन गर्न थालेपछि प्रहरी र मोर्चाका कार्यकर्ता बीच झडप भएको थियो। प्रदर्शनकारीले एमाले कार्यकर्ता चढेको भारतिय नम्वर प्लेट भएको एक जीपसमेत आगजनी गरे।

धादिङ

नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रका कार्यकर्ता बीच निर्वाचन प्रचारका क्रममा गजुरी गाउँपालिका-८ चैनपुरमा ०७४ वैशाख २५ गते दिउँसो झडप हुँदा सोही ठाउँका माओवादी केन्›का कार्यकर्ता ३६ वर्षीय नारायण अधिकारी, ३५ वर्षीया सावित्री

धादिङ जिल्ला स्थित ज्वालामुखी गाउँपालिका- ३ कोलेमा नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेसका कार्यकर्ता बीच भएको झडपमा परी घाइते भएका नरेन्द्र भट्ट र दामोदर भट्ट

अधिकारी, ६० वर्षीय मायानाथ अधिकारी र सोही ठाउँका एमाले कार्यकर्ता २४ वर्षीय सुरेन्द्र बराल, २३ वर्षीय मिलन बराल घाइते भए। घाइतेमध्ये नारायण र मायानाथलाई उपचारका लागि काठमाडौँ लगिएको थियो भने अन्य घाइतेहरूको स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्रमा उपचार भएको प्रहरीले जनाएको छ।

गल्छी गाउँपालिका-७ मछेडी खोलाका ३१ वर्षीय सुब्बा विकलाई वैशाख २५ गते राती चुनावी प्रचारको लागि गाउँमा पुगेका काङ्ग्रेस कार्यकर्ताको एक समूहले लट्ठीले हानेर घाइते बनाएको नेकपा एमालेले जनाए। प्रहरी र एमाले कार्यकर्ताले पीडितको उद्धार गरेको थियो। उनको काठमाडौँ स्थित मनमोहन मेमोरियल अस्पतालमा उपचार भयो। गाउँमा काङ्ग्रेस कार्यकर्ताहरू राती घरघरमा गएर धम्की दिने र काङ्ग्रेसको चुनाव चिन्हमा भोट हाल्न नमान्नेलाई कारबाही गर्ने भन्दै गाउँमा आतङ्क सिर्जना गरिएका केशब रिमालले जानकारी दिए। गल्छी गाएँपालिका-७ का वडा सदस्य उम्मेदवार सुरेश तामाङ, एमाले कार्यकर्ता हेमबहादुर भण्डारी, जेठा तामाङ, ठूलीकान्छी तामाङलाई सो समूहले गालीगलौज गर्नुका साथै ज्यानमार्ने धम्की दिएको एमाले धादिङले असार २६ गते प्रेस विज्ञप्ति प्रकाशन गरी जनायो।

निलकण्ठ नगरपालिका-५ देयरालीमा नेपाली काङ्ग्रेस र नेकपा एमाले कार्यकर्ता बीच २०७४ वैशाख ३१ गते झडप हुँदा एमालेका ४२ वर्षीय राजेन्द्र थापामगर, २५ वर्षीय ललितबहादुर थापामगर, १९ वर्षीय गणेशबहादुर थापामगर र काङ्ग्रेसका २४ वर्षीय रामबहादुर थापामगर घाइते भए। स्थानीय तहका मतदान सकिएपछि साँझ घर फर्किनेक्रममा काङ्ग्रेस कार्यकर्ताले बाटो छेकेर आक्रमण गरेको एमालेको आरोप छ। घाइतेहरूको जिल्ला अस्पतालमा उपचार भयो। घटनाको सम्बन्धमा छानबिन भइरहेको र दोषीलाई कारबाहीको दायउरामा ल्याइने जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो।

ज्वालामूखी गाउँपालिका-३ कोलेमा ०७४ जेठ ६ गते राती नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेस कार्यकर्ता बीच झडप हुँदा

धादिङ जिल्ला स्थित ज्वालामुखी गाउँपालिका- ३ कोलेमा नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेसका कार्यकर्ता बीच भएको झडपमा परी घाइते भएका अमृत आले र नारायण पुरी राउत

धादिङ जिल्ला स्थित निलकण्ठ नगरपालिका-५ देयरालीमा नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेसका कार्यकर्ता बीच भएको झडपमा परी घाइते भएका राजेन्द्र थापामगर र ललितबहादुर थापामगर

काङ्ग्रेस कार्यकर्ता ज्वालामूखी गाउँपालिका ३२ वर्षीय नरेन्द्र भट्ट, काङ्ग्रेसका जिल्ला सचिव तथा गाउँपालिकाका निर्वाचित अध्यक्ष ४२ वर्षीय बिनोद तिमल्सीना, काङ्ग्रेस कार्यकर्ता ३० वर्षीय दामोदर भट्ट र एमालेका ज्वालामूखी गाउँपालिका–३ का ३३ वर्षीय नारायण पुरी, १४ वर्षीय अमृत आले र ५५ वर्षीय लवोककुमारी पुरी घाइते भए। घाइते मध्ये भट्टद्वयको काठमाडौँस्थित ट्रमा सेन्टरमा उपचार भयो। सो गाउँपालिकामा काङ्ग्रेसले अध्यक्ष सहित बिजय हासिल गरेको थियो भने एमालेले उपाध्यक्ष सहित बहुमत वडा जितेपछि छुट्टाछुट्टै बिजयसभा गरेका थिए। विजयसभाबाट घर फर्कदै गरेका एमाले कार्यकर्ता चढेको तीन ओटा गाडीमा बियरको बोतल र ढुङ्गा प्रहार गरेपछि झडप भएको नेकपा एमालेले जनाएको छ भने काङ्ग्रेसले आफूहरूमाथि आक्रमण गरेको जनाएको छ। झडपमा घाइते भएकी ५५ वर्षीया लोक कुमारीको जेठ ८ गतेमात्र जिल्ला अस्पतालमा उपचार भएको थियो। एमाले कार्यकर्ताले आफूहरू उपचार गर्न आउन समेत नपाएको पत्रकार सम्मेलन गरेर जानकारी दिएका थिए।

धादिङ जिल्ला स्थित निलकण्ठ नगरपालिका-५ देयरालीमा नेकपा एमाले र नेपाली काङ्ग्रेसका कार्यकर्ता बीच भएको झडपमा परी घाइते भएका गणेशबहादुर थापामगर र रामबहादुर थापामगर

अभिव्यक्ति, भेला हुने र सङ्गठित हुने अधिकार

धनुषा

प्रदेश नम्बर १, ५ र ७ मा स्थानीय तह दोश्रो चरणका निर्वाचनका लागि मनोनयन दर्ता भइरहँदा निर्वाचन बहिष्कार गरी आन्दोलन गरिरहेका राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपालका ४१ जना नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई जनकपुरको जनक चोकबाट प्रहरीले ०७४ असार ४ गिरफ्तार गऱ्यो। प्रहरीले लाठी चार्ज गरी राजापाको केन्द्रिय नेतृ सुरिता साह, साँसद दिनेश साह, विन्दू ठाकुर, सरिता शर्मा, चन्दा ठाकुर, रेणु झा, रामजी राय, प्रमिला मण्डल, लक्ष्मी महतो, पुष्पा मिश्र, मोती कुमारी झा, आशा कुमारी यादव, पुष्पा कुमारी यादव, सन्तनि थाप झा, धिरेन्द्र सिंह, परमेश्वर साह, संजय कुमार सिंह, रोहति चौधरी, सतिश कुमार लाल दास, सदाशिव मिश्र,लालकिशोर साह, तेजनारायण याव, जगरनाथ मण्डल, विजय कुमार यादव, सुरेन्द्र मण्डल, रितेश सिंह, राजज्ञान मण्डल, अमर पजियार, सुरेश कुमार साह, विन्देश्वर मण्डल, अरुण कुमार झा, सिताराम यादव, नवल कुमार दास, खडानन्द यादव, प्रदिप महतो, सियाराम मण्डल, भोगेन्द्र कुमार योगी, पुनर्मुद्रित झा लगायतलाई गिरफ्तार गरी ७ घण्टापछि सोही दिन साँझ रिहा गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। प्रहरीले लाठी चार्ज गर्दा राजापा नेपालका धनुषा संयोजक परमेश्वर साह, अध्यक्ष मण्डलका सदस्य संजय कुमार सिंह राजापाका नेता पुनम झा, कुन्ती पाठक, रिता झा र सीता चौधरी घाइते भएका थिए। निर्वाचनलाई प्रभावित गर्न राजपाले गरेको बन्दका कारण यातायात पुर्ण रुपमा ठप्प हुँदा यात्रुहरू मर्का परेका थिए।

स्थानीय तहको निर्वाचन विथोलनका लागि जिल्ला निर्वाचन कार्यालय धनुषा घेराउ गरी कार्यालयमा ताल्चा लगाउन खोज्दा प्रहरीले हस्क्षेप गर्दै राजापा नेपालका जिल्ला संयोजक परमेश्वर साह सहित ५२ जनालाई ०७४ जेठ १६ गते प्रहरीले गिरफ्तार गरी सोही दिन साँझ रिहा गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। निर्वाचन कार्यालय घेराउ गरेपछि प्रहरीले बल प्रयोग गरी लाठी चार्ज गर्दा राजापा महिला नेतृ सरिता कुमारी शर्माको टाउकोमा चोट लागेको राजापा नेपालका संयोजक साहले बताए।

काठमाडौँ

स्थानीय तह निर्वाचनमा चुनाव चिन्ह माग गर्दै कान्तिपथस्थित निर्वाचन आयोगमा ०७३ चैत २० गते बिहान धर्ना दिन गएको बेला प्रहरीले हस्तक्षेप गर्दै नयाँ शक्ति पार्टीका संयोजक तथा पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई, सांसद गङ्गा चौधरी, क्रान्तिकारी माओवादीका नेता सिपी गजुरेल, पूर्व मन्त्री हिसिला यमी, परशुराम तामाङ लगायतलाई गिरफ्तार गऱ्यो। गिरफ्तार गरी पुलिस क्लवमा राखिएका नेता तथा कार्यकर्तालाई जबर्जस्ती प्रहरीले हस्तक्षेप गर्दै साँझ बाहिर निकालेको नयाँ शक्ति पार्टी सिरहा (काठमाडौँ सम्पर्क संयन्त्रका संयोजक किरण पासवानले जानकारी दिए। बाहिर निकालिएका नेता तथा कार्यकर्ताले पुलिस क्लव अगाडि नाराबाजीसमेत गरेका थिए।

पार्टीको विधानबाट 'हिन्दु धर्म र राजसंस्था' शब्द हटाएको भन्दै राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ताहरूले ०७३ चैत ७ गते काठमाडौँको जमलस्थित निर्वाचन आयोगको कार्यालय घेराउ गर्दै विरोध प्रदर्शन गरिरहेको अवस्थामा प्रहरीसँगको झडपमा प्रहरीले लाठी प्रहार गर्नुका साथै अश्रु ग्याँस प्रहार गर्दा केही नेता तथा कार्यकर्ता घाइते भए। प्रहरीले हस्तक्षेप गरी लाठी प्रहार गर्दा राप्रपाका पूर्व अध्यक्ष पशुपति शमशेर राणा, वविता शाही, शावित्री थापा, श्रृजना रानी वर्मा बस्नेत, कोमल वली लगायत ३७ जना घाइते भएको राप्रपाले जनाए। झडपमा परी घाइते भएका राप्रपाका नेता कार्यकर्ताको ट्रमा सेन्टर र मोडेल अस्पतालमा उपचार भयो।

बाल अधिकार

हत्या

धनुषा

पटेर्वा गाविस-१ का राजाराम यादवको ६ वर्षीय छोरा रुपेश यादवको ०७३ फागुन १८ गते पटेर्वा गाविस-४ का ६० वर्षीय पलट मुखिया, ४६ वर्षीय सिरिया मुखिया वीन, ४० वर्षीया इनर देवी मुखिया, १७ वर्षीया पुनम कुमारी मुखिया र १६ वर्षीय संतोष मुखियाले अपहरण गरी पटेर्वा-४ स्थित खेतमा हत्या गरेको भन्दै पीडित परिवारले ईलाका प्रहरी कार्यालय सबैलामा फागुन २२ गते जाहेरी दर्ता गराए। फागुन २० गते लास फेला परेको प्रहरीले जनायो। लासको जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा ०७३ फागुन २१ गते पोष्टमाटर्म गरी परिवारजनलाई बुझाइएको थियो। आरोपित सिरिया र उनको पत्नी इनर देवीलाई फागुन २० गते नै प्रहरीले गिरफ्तार गरेकोमा जिल्ला अदालतको आदेशले पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्।

जनकपुर उपमहानपा-१४ मुजेलीयाका ६ वर्षीय केशव राउतको ०७३ चैत ३१ गते उनको सौतीनी आमा ३० वर्षीया रीना देवी राउत र सोही ठाउँका २६ वर्षीय संतोष कुमार यादवले घरमा कोही नभएको मौका छोपी रडले टाउकोमा प्रहार गरी हत्या गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय धनुषाले जनायो। पीडित पक्षले बालकलाई कसैले अपहरण गरेको होला भनि प्रहरीलाई खवर गरेपछि खोजतलास गर्दा चर्पीको हदमा प्लास्टर गरी राखिएको अवस्थामा ०७४ वैशाख २ गते लास फेला परेको थियो। घटनामा संलग्न रहेको आरोपमा बालकको बुवा श्रीप्रसाद राउत, नीजको सौतिनी आमा रीना देवी यादव, संतोष कुमार यादवलाई प्रहरीले वैशाख ३ गते गिरफ्तार गरेकोमा जिल्ला अदालतको आदेशले पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्। अनुसान्धानको क्रममा बालक बुवा श्रीप्रसादको संलग्नता नरहेकोले जिल्ला सरकारी कार्यालयको सहमतिमा जिल्ला प्रहरीले उनलाई ०७४ वैशाख २० गते रिहा गऱ्यो।

बलात्कारपछि हत्या

सिन्धुली

कमलामाई नगरपालिका-१३ की १० वर्षीय विपना माझीलाई ०७३ माघ १९ गते राती सामूहिक बलात्कार पछि हत्या गरेको आरोपमा सोही ठाउँका १७ वर्षीय निरोज माझी, १७ वर्षीय पवन भनिने पदम बहादुर कामी, १८ वर्षीय रञ्जे भनिने पदम बहादुर कामी, १८ वर्षीय रामजी खत्री र १७ वर्षीय शंकरदेव परियारलाई प्रहरीले ०७३ माघ २० गते गिरफ्तार गऱ्यो। घरको कोठामा सुतेको अवस्थामा बालिकालाई बोलाई घर नजिकै रहेको खेतमा लगेर बलात्कार गरी हत्या गरिएको प्रहरीले जनाएको छ। खेतमा लगि हत्या गरेर लास बालिकाको कोठामा ल्याएर छोडेको र केही आवाज आएको जस्तो लागेपछि हेर्दा छोरीको हत्या भएको थाहा भएको परिवारले जनाएको छ। लासको कञ्चट, जिउ, ढाड लगायत जतातते चोट रहेको प्रहरीले जनाएको छ। आरोपित उनीहरू जिल्ला अदालत सिन्धुलीको २०७३ फागुन २० गतेको आदेशले पुर्पक्षका लागि थुनामा छन्। लासको पोष्टमार्टम ०७३ माघ २० गते जिल्ला अस्पताल सिन्धुलीमा गरिएको थियो।

बलात्कार, बलात्कार प्रयास, यौन दुर्व्यवहार

मकवानपुर

६ वर्षीया बालिकालाई माघ १४ गते बलात्कार गरेको ठहर गर्दै जिल्ला अदालतको चैत ५ गतेको इजलासले बकैया गाउँपालिका-१२, ठिङ्गनका २८ वर्षीय ठुलोबाबु डिमडुङ्लाई ११ वर्षकैद गर्ने फैसला गऱ्यो। साथै अदालतले पीडितलाई पीडकबाट ५० हजार रुपियाँ क्षतिपूर्ति भराउने आदेशसमेत गऱ्यो।

बालिकालाई बलात्कार गरेको आरोपमा ईलाका प्रहरी कार्यालय ठिङ्गनले डिमडुङ्लाई माघ १५ गते गिरफ्तार गरेको थियो। पीडित बालिकाका आफन्तले माघ १५ गते ईलाका प्रहरी कार्यालय ठिङ्गनमा उजुरी दिएका थिए। पीडित कालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण माघ १६ गते हेटौँडा अस्पतालमा गरिएको थियो।

भक्तपुर

११ वर्षीया बालिकालाई ८ वर्षको उमेरदेखि पटकपटक पटकपटक बलात्कार गरेको र पछिल्लो पटक ०७३ पुस २४ गते बलात्कार गरेको आरोपमा सोही दिन गिरफ्तार गरिएका ३२ वर्षीय बाबुलाई भक्तपुर जिल्ला अदालतले जेठ २८ गते २३ वर्षजेल र ३ लाख रुपियाँ क्षतिपूर्ति भराउने फैसला गऱ्यो। पीडित बालिकाकी आमाले ०७३ पुस २४ गते महानगरीय प्रहरी वृत्त थिमीमा उजुरी दिएकी थिइन्। पीडित बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण पुस २६ गते काठमाडौँको त्रिविवि शिक्षण अस्पताल माहाराजगञ्जमा भएको थियो।

महिला अधिकार

बलात्कार, बलात्कार प्रयास तथा यौन दुर्व्यवहार

महोत्तरी

१९ वर्षीया युवतीलाई औरही गाउँपालिका-२ फुलबरीया टोलमा ०७४ जेठ २८ गते राती सामूहिक बलात्कृत भए। जिल्ला प्रहरी कार्यालय महोत्तरीका डीएसपी दिपक पोखरेलले दिएको जानकारी अनुसार औरही बजारबाट फुलबरिया गइरहेकी उक्त युवतीलाई बजार भन्दा एक किलोमिटर टाढा बाटो छेऊमा चार जना युवाहरूले सामूहिक बलात्कार गरे। घटनामा संलग्न रहेको आरोपित चार जना मध्ये औरही गाउँपालिका-२ का २६ वर्षीय सुनिल साहलाई स्थानीयले नियन्त्रणमा लिएर प्रहरीलाई जिम्मा लगाएका थिए। डीएसपी पोखरेलका अनुसार पीडित युवतीको उपचार तथा स्वास्थ्य परिक्षण जनकपुर अंचल अस्पतालमा सोहि राती गराई अहिले जिल्ला प्रहरी कार्यालयको महिला तथा बालबालिका सेलमा रखिएको छ। पीडितले जेठ २९ गते दिएको जाहेरीको आधार आरोपित विरुद्ध मुद्दा दर्ता गरेर जिल्ला अदालतबाट म्याद थप गराई थप अनुसन्धान तथा कार्वाही प्रकृया अगाडि बढाएको तथा परार आरोपितको खोजि भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। घटनमा संलग्न फारार आरोपित औरही गाउँपालिका-२ का २० वर्षीय अनिकेत यादव, २१ वर्षीय रमेश पञ्जियार र २० वर्षीय सुरेश यादवलाई प्रहरीले असार ८ गते गिरफ्तार गरेको छ।

परिवारजनबाट हत्या

धनुषा

सहिदनगर नपा-९ गोठकोयलपुर की ३३ वर्षीया अन्जना विक यादवलाई उनको पति जीवन गोहिवार यादवले विभिन्न यातना दिई ०७३ चैत ५ गते राती झुण्ड्याएर हत्या गरेको भन्दै अन्जनाकी दिदी सुनसरी जिल्ला इटहरी नपा-१६ मा बस्ने उमा विकले जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा ०७४ जेठ २ गते जाहेरी दर्ता गराए। लासको जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा ०७३ वैशाख ६ पोष्टमार्टम गरी परिवारजनलाई बुझाएको प्रहरीले जनायो। घटनामा संलग्न भनिएको जीवन गोहिवार यादव हालसम्म फरार रहेकोले खोजी कार्य जारी रहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो।

नुवाकोट

लिखु गाविस-४ पुरानो गाउँकी २६ वर्षीया उर्मिला तामाङलाई ०७३ माघ १३ गते राती कुटपिट गरी हत्या गरेको आरोपमा पति २८ वर्षीय मानबहादुर तामाङलाई प्रहरीले माघ १४ गते लिखुबाट गिरफ्तार गऱ्यो। माघ १३ गते राती छिमेकीको घरमा भोज र मदिरा खाएर आएका तामाङ दम्पति बीच घरको साँचोको विषयमा झगडा हुँदा मानबहादुरले निर्घात कुटपिट गरेको कारण राती नै उर्मिलाको ज्यान गएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनायो। मृतक उर्मिला पाँच महिनाको गभर्वती समेत थिइन्। आरोपित मानबहादुरलाई ०७३ माघ २६ गते जिल्ला अदालतले थुनामा राखी पुर्पक्ष गर्न आदेश दिएपछि जिल्ला कारागार चलान भएका छन्। यो मुद्दाको अन्तिम किनारा लागेको छैन।

घरेलु हिंसा

धादिङ

नीलकण्ठ नपा-३ की ३५ वर्षीया युवकुमारी रेग्मीलाई पति ३८ वर्षीय नवराज लम्सालले ०७४ जेठ ४ गते कुटपिट गरी घर निकाला गरे। पटक पटक कुटपिट गर्ने र अरुसँग लागेको आरोप लगाउँदै याताना दिएपछि पीडितले ०७४ जेठ ५ गते जिल्ला अदालतमा सम्बन्ध विच्छेदको मुद्दा दर्ता गरिन्। घटनापछि पीडितको जिल्ला अस्पतालमा उपचार भयो। जिल्ला अदालतले सम्बन्ध विच्छेदको मुद्दाको म्याद काटेपछि सो बुझ्न लम्सालको होटल भएको पुछारबजार अदालतका कर्मचारी पुग्दा म्याद

च्यातेपछि लम्साल विरुद्ध अदालतको अवहेलाना मुद्दा समेत जेठ १७ गते दर्ता गरियो। सो मुद्दामा जिल्ला अदालतले जेठ २१ गते लम्साललाई ६ महिना कैद र ५ हजार रुपियाँ जरिवानाको फैसला गरेको छ। पीडक जिल्ला कारागारमा छन्। पीडित घर छाडेर विस्थापित भएकीद्दछन्। सम्बन्धबिच्छेद मुद्धा अदालतमा विचाराधिन अवस्थामा रहेको छ।

त्रिपुरासुन्दी गाउँपालिका-२ सल्यानटार छापगाउँकी ३७ वर्षीया कल्पना भण्डारीलाई ०७३ फागुन १६ गते पति ३९ वर्षीय किरण भण्डारीले कुटपिट गरी घाइते बनाए। पीडितको शरिरमा चोट र निल डाम थियो। पीडितको सल्यानटार प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा उपचार भयो। पीडितले फागुन १७ गते इलाका प्रहरी कार्यालय सल्यानटारमा उजुरी गरिन्। प्रहरीले सोही दिन दुवै पक्षलाई झिकाएर छलफल गराएको थियो। पीडकको धम्कीको कारण पीडितले सोही दिनदेखि घर छाड्न बाध्य भइन्। पीडित हाल माइतीमा बस्न बाध्य भएकी नि्।

सबै प्रकारका जातीय विभेद

रामेछाप

बेताली गाविस-३ का ४० वर्षीय कृष्णकुमार विश्वकर्मालाई ०७३ माघ २२ गते मन्दिरभित्र प्रवेश गरेको आरोपमा सेराकाली मन्दिरका पूजारीहरू सोही स्थानका ४० वर्षीय छत्रबहादुर बुढाथोकी र ५० वर्षीय भीमबहादुर बुढाथोकीले ५ हजार रुपियाँ जरिबाना गराई रुद्री लगाए। पीडितले ०७३ माघ २३ गते इलाका प्रहरी चौकी बेतालीमा उजुरी गरेकामा माघ २४ गते प्रहरीले आरोपितहरूलाई गिरफ्तार गऱ्यो। आरोपितहरू उपर माघ २५ गते प्रहरीमा उजुरी दर्ता भयो। उनीहरूलाई जिल्ला अदालतको फागुन ८ गते तारेखमा रिहा गरिएको छ। मुद्दा हाल विचाराधीन रहेको अदालतले जनाएको छ।

आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार

सम्पत्ति/संरचना क्षति

रामेछाप

रामेछापको सुनापति गाउँपालिका-२ दिमीपोखरीका मोहन घिसिङको खाँडादेवी गाउँपालिका-७ गाल्पा निजिकैको वतासे डाँडाको ४० रोपनी जग्गा ०७४ जेठ २८ गते झण्डा गाडेर जग्गा कब्जामा लिएको नेकपा माओवादी विप्लव समूहका रामेछाप जिल्ला सदस्य शेरबहादुर तामाङ विवेकले बताए। स्थानीयको जग्गालाई फकाई सस्तो मूल्यमा किनेको भनि उनीहरूका परिवारले उजुरी गरेपछि घिसिङलाई पटक पटक छलफलको लागि बोलाउँदा पनि छलफलमा नआएकोले जग्गा कब्जा गरेको तामाङले जानकारी दिए। पार्टीमा सात जना स्थानीयले उजुरी गरेको पनि उनले जानकारी दिए। दुवै पक्षलाई राखी छफल गरेर निचोडमा नपुगेसम्म सो जग्गा आफूहरूको नियन्त्रणमा रहेको उनले बताए। जग्गा धनी मोहन घिसिङले भने यस बारेमा आफूलाई कुनै जानकारी नभएको बताए।

मानवअधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
काठमाडौँद्वारा प्रकाशित
सल्लाहकार : कृष्ण गौतम, संयोजन/सम्पादन : राजु पासवान
फोटो : इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि
स्यूचाटार, कलङ्की, काठमाडौँ, फोन : ०१-५२१८७७०, फ्याक्स : ०१-५२१८२५१
Email: kathmandu@insec.org.np , **Website:** insec.org.np